

Meraklının 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER Bilgi Hazinesi

YUSUF DEMİR

MEB
MÜFREDATINA
%100
BAĞLI
KALINARAK
HAZIRLANMIŞTIR

YENİ NESİL
OKULA
YARDIMCI
DERS KİTABI

EĞLENCELİ BİLGİLER

ŞAŞIRTICI OLAYLAR

GÜNCEL BİLGİLER

KİLİT KAVRAMLAR

YAZILI İÇİN İPUÇLARI

BS GÖSTERGELERİ

YARARLI BİYOGRAFİLER

MİLLÎ TARİH BİLİNCİ

TABLO VE GRAFİKLER

"Evela millete tarihini, asil bir millete mensup bulunduğunu, bütün medeniyetlerin anası olan ileri bir milletin çocukları olduğunu öğretmeliyiz."

1881-193

Cumhuriyet'in Kuruluşunun
100. Yılı Anısına

Önsöz

“Sevgili anne ve babamın
aziz hatıralarına”

Nice yıllar, yorucu gün ve gecelerin sonunda meydana getirdiğim bu eserimin, “Cumhuriyetimiz’in 100. Kuruluş Yılı” anısına, tarih kokan Anadolu topraklarının evlatlarına, bir kılavuz ve şuur kaynağı olacağına, onların yollarını aydınlatacağına olan inancım tamdır.

Yusuf Demir

Tarih ve Sosyal Bilgiler
Öğretmeni & Yazar

Tarih, insanlara kendi gözünün görme derecesinde yol gösteren bir kılavuzdur

Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin ana dokusunu oluşturan tarih, milletlerin hafızası gibidir ve insanlara kendi gözünün görme derecesinde yol gösteren bir kılavuz ve şuur kaynağıdır. Tarih filozofu İbn Haldun, “Bir su damlası, nasıl diğer su damllarına benzerse, bir milletin geleceği de geçmişine aynen benzer.” demektedir. İbn Haldun, bu sözleriyle milletlerin geçmişlerinden ders çıkartarak tarih ilminden faydalanması gerektiğini vurgulamıştır.

Tarih tekerrürden (tekrardan) ibaret sözünü çok severiz ve hataları tekrarlayıp dururuz

Oysa tarih bize öğretiyor ki belleği zayıf bir toplumuz. Bu yüzden, tarih tekerrürden ibaret sözünü çok severiz ve hataları tekrarlayıp dururuz. Bunun en dramatik örneğini geçen yüzyılın başlarında yaşamıştık. İlk olarak Saltuk Dede (Sarı Saltuk) öncülüğünde, 1263'te vatan yapmaya başladığımız Balkanları ve Rumeli'yi, 650 yıl aradan sonra 1913'te kaybettik. Sahiden, şehitlerin kanıyla sulanan ve 650 yılda vatanlaştıran bu memleketler, nasıl oldu da Mustafa Kemal'in değişiyile bir kurşun atılmadan, 8 ayda elimizden yitip gitmişti? Daha korkunç tehlike, Balkan faciasından beş yıl sonra, Anadolu toprakları için baş gösterdi. Anadolu'nun ortasında sıkışıp kalan milletin umutları, Sa-

karya Nehri boylarında kaburga kemikleri kırılmış ve savaşı sedye üzerinden yöneten Gazi Mustafa Kemal'in elde ettiği zaferle yeşerdi. Elde edilen bu zafer, milletin eski gönençli zamanlarını anımsattı ve güven tazeledi. Ve sonrasında büyük zafer geldi...

Tarihte ne kadar geriye bakabilirsek o kadar ileriye görebiliriz

Anadolu'nun eski sakinlerinden Hititler, Luviler, Kaşkalar, Frigler, Urartular, Lidyalılar, Kimmerler, İyonlar, Romalılar ve diğerleri... Bu milletler, yurt yaptıkları Anadolu topraklarını neden ve nasıl kaybetmişlerdi? “Ya da millet olarak biz”, 11. yüzyıldan sonra vatan yapmaya başladığımız Anadolu topraklarını 20. yüzyılın başlarında nasıl kaybetme noktasına gelip Balkanları kaybetmiştik? Acaba millî şuurumuzu mu kaybetmiştik? Birliğimiz mi ortadan kalkmıştı? Kültürümüz mü yozlaşmıştı? Bu soruları çoğaltabiliriz. Ancak şurası kesin ki bu soruların cevaplarını ancak tarihten öğrenebiliriz. Çocukluğumuzdan yaşlı duruma gelinceye dek her şeyde meydana gelen sürekli değişimin ayrımına tam olarak varamıyoruz. Tarihte ise ne kadar çok geriye bakabilirsek o kadar ileriye bakabiliriz. Tarihin tecrübelerinden yararlanarak hareket planları kurabiliriz. İleriye bakarken ve plan yaparken bize tek ışık tutan elbetteki geçmişte edindiğimiz tecrübeler olacaktır. Bu tecrübeler sayesinde daha akıllıca kararlar verebiliriz.

© Bu kitabın tüm yayın hakları
“Yusuf Demir Yayınları”na aittir. Kitap,
Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun
(5846. Yasa’nın) hükümlerine göre kısmen
ya da tamamen basılamaz, dolaylı da olsa
kullanılamaz; fotokopi ya da başka bir
teknikle çoğaltılamaz. Kitap mizanpajı,
tasarımı kopyalanamaz. Eserin tüm hakları
noter huzurunda saklı tutulmuştur.

Yazar
Yusuf DEMİR

Grafik Tasarım
Şahin BİNGÖL

Basım Tarihi
2022

Yayınevi Sertifika No:
43977

ISBN:
978-605-69361-3-5

Baskı
Elma Matbaacılık Yay.
Kır. San. Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0212 544 34 34
Sertifika No: 47205

facebook.com/yusufdemiryayinlari

0535 409 69 68

instagram.com/yusufdemiryayinlari

www.yusufdemiryayinlari.com

info@yusufdemiryayinlari.com

“Büyük devletler kuran atalarımız büyük ve
geniş medeniyete de sahip olmuştur. Bunu
aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve dünyaya
bildirmek bizler için bir borçtur.”

Mustafa Kemal Atatürk

Doğrulama Kodu : 67c7fd67-3295-4ca6-8a24-1104f07147f7

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

TELİF HAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İLİM EDEBİYAT ESERLERİNE İLİŞKİN KAYIT-TESCİL BELGESİ

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim îman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
«Medeniyet! » dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri «toprak!» diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün vârmı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden îlâhî şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâmahrem eli;
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dînin temeli-
Ebedî, yurdum üstünde benim inlemeli.
O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım;
Her cerîhamdan, îlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fişkırrır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım!
O zaman yükselerek arşa değer, belki, başım.

Dalgan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

“Ey Türk gençliği!

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin!

Bu imkân ve şerâit, çok nâmûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.

Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr-u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

Mustafa Kemal Atatürk
20 Ekim 1927

1. ÜNİTE: İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ

İnsandan İnsana Giden Yol	6
İletişimin Gücü	10
Hızlı İletişim Güçlü Toplum	13
İletişim Özgürlüğü	20

2. ÜNİTE: TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK

Beylikten Cihan Devletine	24
İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın	44
Avrupa'da Uyanış	74
Değişen Dünyada Değişen Osmanlı	89
Osmanlı'dan Kalan Mirasımız	97

3. ÜNİTE: ÜLKEMİZDE NÜFUS

Nereye Yerleşelim	104
Tablo ve Grafiklerle Ülkemiz	108
Doğduğun Yer mi, Doyduğun Yer mi?	113
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğüm Var	116

4. ÜNİTE: ZAMAN İÇİNDE BİLİM

Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere	118
Bilimin Öncüleri	122
Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır	128
Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı	132

5. ÜNİTE: EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT

Toprakta Üretir, Toprağı Yönetiriz	136
Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor	142
Vakıf Demek, Medeniyet Demek	146
İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek	150
Geleceğin Senin Ellerinde	157
Dijital Teknoloji Çağındayız	159

6. ÜNİTE: YAŞAYAN DEMOKRASİ

Demokrasi Serüveni	162
Atatürk'ten Milletimize Armağan	174
Cumhuriyetimi Seviyorum	179
Hâkimiyet Milletindir!	180

7. ÜNİTE: ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER

Türkiye'de ve Dünyada Barış	186
Ekonomiye Yön Veren Kuruluşlar	192
İnsanları Nasıl Tanıyoruz?	194
Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyoruz	197

1.ÜNİTE

İLETİŞİM VE
İNSAN İLİŞKİLERİ

ÜNİTENİN KONU BAŞLIKLARI

1. İnsandan İnsana Giden Yol
2. İletişimin Gücü
3. Hızlı İletişim Güçlü Toplum
4. İletişim Özgürlüğü

2015 BS	2016 BS	2017 BS	2018 BS	2019 BS	2020 BS	2021 BS	Toplam Soru Sayısı
2	1	1	1	2	2	2	11

BS: Bursluluk Sınavı

TAVSİYELER

- İletişimi olumlu ve olumsuz etkileyen faktörler kavranmalıdır.
- İletişimde konuşmacıdan kaynaklı sorunların neler olduğu kavranmalıdır.
- İletişimde dinleyiciden kaynaklı sorunların neler olduğu kavranmalıdır.
- Kültürümüzdeki iletişimle ilgili atasözleri kavranmalıdır.

SINAVDA ÇIKABİLİR

Empati nedir?

Bir insanın kendisini karşındaki kişinin yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır.

ÖNEMLİ KAVRAM

Ön yargı

Bir kimse veya bir olayla ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz düşünce ve duygular. Ön yargı kanıta, herhangi bir bilgi ya da deneyime dayanmaz. Ön yargılar davranışa dönüştüğünde ise "ayrımcılık" olmaktadır.

YARARLI BİYOGRAFİ

Üstün Dökmen

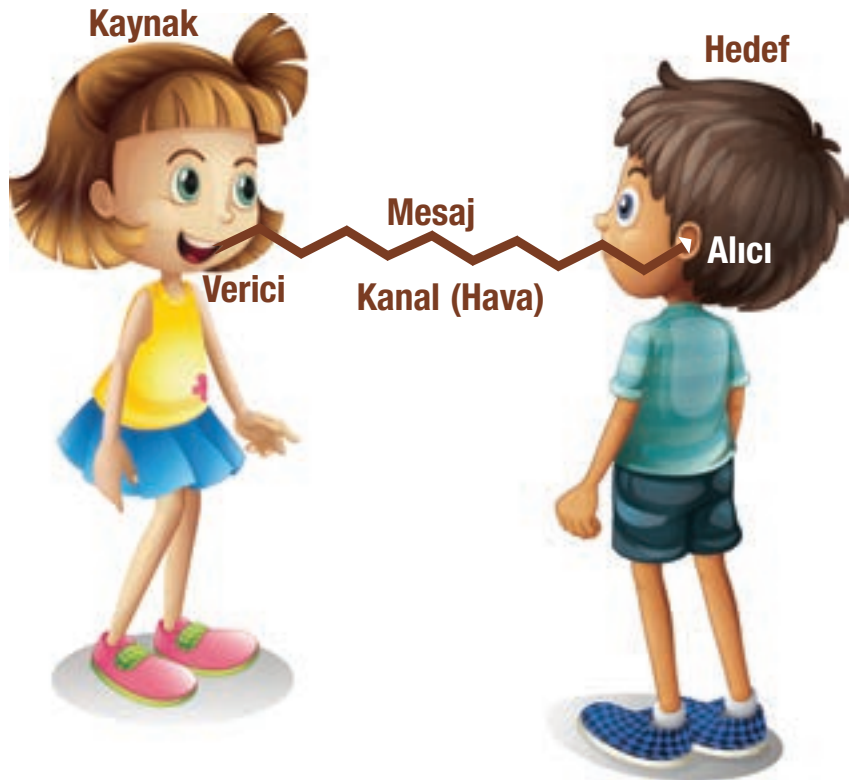
İletişim ve psikoloji üzerine önemli kitapları vardır. Üstün Dökmen'in bilimsel kitaplarının ve makalelerinin yanı sıra şiir kitapları ve tiyatro eserleri de bulunmaktadır. Eserlerinden bazıları şunlardır: "İletişim Çatışmaları ve Empati", "Selam (şiir kitabı)", "Küçük Şeyler", "Kelebekler ve İnsanlar."

İletişim: Kaynak ve alıcı arasındaki bilgi alışverişi

En genel anlamıyla iletişim "kaynak ve alıcı arasındaki bilgi alışverişi, bilgi aktarma ve iletiye ortak bir anlam kazandırma süreci" olarak tanımlanabilir. İletişim, "kaynağın" "hedefe" "mesaj" göndermesiyle başlar. Mesaj bir "kanalla" iletilir. Örneğin bir kişi konuşur diğeri dinlerken konuşan kişi kaynak, dinleyen kişi de hedeftir. Konuşan kişinin

ağzı verici, ses dalgalarının içinde hareket ettiği hava kanal, dinleyen kişinin kulağı da alıcıdır. İki kişi telefonla konuşurken mesaj, elektrik sinyallerine dönüştürülerek telefon kablolarından iletilir. Bu durumda telefon ahizeleri verici ve alıcı, telefon kablosu da kanaldır. Hedef mesajı alır ve geribildirimde bulunursa iletişim zenginleşerek devam eder.

İletişim Sürecinin Şeması

İletişimde kullanılan sözün ve dilin gücü

Nasreddin Hoca, bir gün Akşehir Gölü kenarındaki mesire alanına gider. Etraf ana baba günü gibidir. Hoca, evinden getirdiği yiyecekleri ve içecekleri hazırlayıp tam sofraya oturacakken bir adamın göle düştüğünü görür. Herkes adamı kurtarmak için seferber olur. O sırada herkes:

— “Ver elini, ver elini!” diye bağışarak onu kurtarmak ister. Fakat adam, göldeki kimseye elini uzatmayınca

Hoca:

— “Al şu elimi!” diyerek, neredeyse boğulmak üzere olan adamı kurtarır. Bu olayda yalnızca Nasreddin Hoca’nın adamla iletişim kurabilmesine hayret edip bunun sebebini soranlara Hoca şu cevabı verir:

— “Siz adamın ne kadar cimri olduğunu bilmezsiniz. O sadece alır, vermez. Onun için al elimi deyince dediğimi yaptı.”

Bitkiler de kendi aralarında konuşabiliyor

Evet, yanlış duymadınız. Bitkiler de kendi aralarında konuşabiliyor. Bunu kanıtlamak için Batı Avustralya Üniversitesinde yapılan araştırmada Monica Galliano ve Michael Renton adlı iki akademisyen, kırmızıbiber tohumları üzerinde yaptıkları araştırmada tohumların çimlenmesini ve gelişimini gözlemlemişler. Gözlemledikleri tohumların bir bölümü başka bir kırmızıbiber ya da fesleğenin yanına dikiliymiş. Bir bölümünün yakınıdaysa başka bir bitki yokmuş. Araştırma

sonuçları, yanlarında başka bir bitki olmadığında kırmızıbiber tohumlarının çimlenme oranının çok düşük olduğunu göstermiş. Komşu bir bitkinin olması durumunda ise bu oran çok daha yüksekmiş. Araştırmacılar sonuçlara bakarak bitkilerin henüz bilinmeyen bir şekilde birbirleriyle iletişime geçtiğini, bu durumun gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ve bitkilerin komşu bitkilerle iletişimlerinde, hücrelerinde oluşan titreşimlerin rolü olabileceğini düşünüyorlar.

Kırmızıbiberler, başka bir kırmızıbiber ya da komşu bir bitkinin “yanına ekilmediğinde” tohumların çimlenme oranları ile verimlerinin “düşük” olduğu tespit edilmiştir.

Kırmızıbiberler, başka bir kırmızıbiber ya da komşu bir bitkinin “yanına ekildiğinde” tohumların çimlenme oranları ile verimlerinin “yüksek” olduğu tespit edilmiştir.

Bitkiler, nasıl ve neden iletişim hâindeler?

Bitkilerin toprak altındaki köklerine yerleştirilen kameralarla, kök davranışları incelenmiş ve inceleme sonucunda bitkilerin kökleri ya da mantarlar aracılığıyla ve toprak üstüne dizayn edilen kameralarla da bitkilerin hava yolu ile örneğin bazı kimyasalların salınımı ile haberleşip iletişim kurduklarını kanıtla-

yacak sonuçlara ulaşılmıştır. Bitkilerin kendi aralarında kimyasallar ve benzeri yollar aracılığıyla iletişiminin altında yatan sebeplerin doğal düşmanlarından korunmak olduğu tahmin edilmektedir. Örneğin doğal düşmanlarına karşı kimyasal bir salgı yayarak diğerlerini ortak düşmandan haberdar ediyorlar.

Bitkiler, yakınlardaki bitkilerin akraba mı yoksa yabancı bir tür mü olduğunu anlamak için kimyasallar salgılıyor. Sinyali gönderen bitkiler, büyümelerini çevresindeki diğer bitkileri tanıdıktan sonra devam ettiriyor. Yani bir bitki nerede olduğuna, çevresinde hangi bitkilerin bulunduğuna göre büyüme eylemini gerçekleştiriyor.

Bitkiler üzerine araştırma yapan Singapurlu bilim insanları, bitkilerin yaydığı elektrik sinyallerini izleyerek, insanlar ve bitkiler arasında iletişim kanalı kurulabileceğini tespit etti.

Yazılı iletişim, 43 bin yıl önce Sulawesi Adası'nda başladı

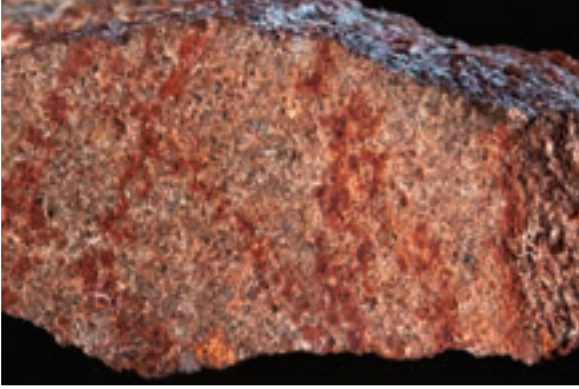
İletişim türlerinden birisi de yazı kullanarak gerçekleştirdiğimiz iletişimidir. Mektuplar, faks mesajları, elektronik postalar, bültenler yazılı iletişime örnektir. Aslında bu örnekleri mağara resimleri ile başlatmak daha doğrudur. Çünkü binlerce yıl önceki insanların mağara duvarlarına yaptığı resimler bir sanat ürünü olsalar da bunlar birer yazılı iletişim yöntemi idi. İlk insanlar mağara duvarlarına çizdiği bu resimlerle duygularını, düşüncelerini ve isteklerini dile getiriyorlardı. Bilim dünyası uzun bir süre bu tür resimlerin ilk olarak Avrupa'da ortaya çıktığını düşünüy-

yordu. Ancak yakın bir tarihte Endonezya'da dünyanın en eski mağara resimleri keşfedildi. Avustralya'nın Griffith Üniversitesi'nden bir ekip, resimlerin en az 43 bin 900 yıl önce yapıldığını tespit etti.

Sulawesi Adası'nda 2017'de keşfedilen 4.5 metre boyundaki mağara resimlerinde, ilk insanlar tarafından mızrak ve halata benzer aletlerle kovalanan, koyu kırmızı bir renkle çizilmiş vahşi hayvanlar görünüyor.

Kaya parçasına çizilen 73.000 yıllık hashtag (#) işareti

Sulawesi Adası'ndaki bu çizimler, bir figürün resmedildiği bilinen en eski mağara resmi olmasına karşın en eski çizim değildir. 2018'de Güney Afrika'nın güneyindeki Blombos Mağarası'nda bulunan bir taş parçasında "hashtag" işaretine benzeyen bir çizim bulunmuştu. Bu çizimin 73 bin yıl önce yapıldığı tahmin ediliyor. "Nature" adlı akademik dergide yayımlanan araştırmaya göre mağarada bulunan çizim birbirini kesen 9 çizgiden oluşuyor. İnce taneli pürüzsüz bir kaya parçasına 73.000 yıl önce kasıtlı olarak çizildiği tespit edilen figür, günümüzde sosyal medyada etiketlemeler yapmak için kullanılan hashtag (#) işaretine benziyor.

73.000 yıl önce kaya parçasına kasıtlı olarak çizildiği tespit edilen figür, günümüzde sosyal medyada etiketlemeler yapmak için kullanılan hashtag (#) işaretine benziyor.

Doğu Karadeniz'deki Kuşköylülerin “Islık dili”

Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesi'nin dağlık ve engebeli yapısı, konut yerleşimlerinin birbirinden uzak olmasına yol açmış, dolayısıyla bölge insanı günlük hayattaki iletişimini, uzaktan uzağa ıslığın çıkarmış olduğu yüksek ses hacminden yararlanmak suretiyle gerçekleştirme yolunu bulmuştur. Islık dili; parmak, dil, diş, dudak ve yanaklar yardımıyla oluşan ıslığın, kelime değeri kazanmasıyla oluşturulmuştur. Günümüzde yörede yaşayan 10.000'e yakın insanın ıslık diliyle iletişim kurduğu tahmin edilmektedir. Bir iletişim sistemi olarak geliştirilen ve sürdürülen ıslık dili, insanoğlunun kendini ifade tarzının farklı örneklerinden biridir.

Islık dili Doğu Karadeniz'in dağlık coğrafyasında, asırlardan beri haberleşmede kullanılan bir yöntemdir.

Üniversitede ders olarak okutulacak

Giresun'un Çanakçı ilçesine bağlı Kuşköy'de asırlardır haberleşmek için kullanılan ıslık dili, Giresun Üniversitesi Turizm Fakültesinde, 2021-2022 akademik yılı güz döneminde ders olarak verilecek. Dekan Prof. Dr. Musa Genç, “Altyapı hazırlıklarımız devam ediyor, belli bir yere kadar da geldik. Başta kullanılacak kitap olmak üzere ders programı çalışmalarımızı en kısa zamanda tamamlayacağız.” dedi. Musa Genç, sözlerine şunları ilave etti: “Islık dilinin arama kurtarma çalışmalarında kullanımı açısından büyük potansiyeli bulunuyor. Giresun'da bu alanda faaliyet gösteren kurumların yetkilileriyle görüşmeler yapıyoruz. Arama kurtarmalarda haberleşmelerde kullanılacak ıslık dili kelimelerinden oluşan bir sözlük hazırlıyoruz.”

Giresun'un Çanakçı ilçesine bağlı Kuşköy halkı iletişimlerini ıslık diliyle de yapmaktadır.

Giresun yöresinde yaşayan 10.000'e yakın insan, ıslık diliyle de iletişim kurmaktadır. Islık dili, 2017'de UNESCO Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne girdi.

2015 BS	2016 BS	2017 BS	2018 BS	2019 BS	2020 BS	2021 BS	Toplam Soru Sayısı
—	—	—	—	1	3	—	4

TAVSİYELER

- ▶ Etkili konuşmanın iletişimdeki önemi kavranmalıdır.
- ▶ Beden duruş biçiminin iletişimdeki önemi kavranmalıdır.
- ▶ İletişimde “jestin” el, kol ve baş hareketleri olduğu unutulmamalıdır.
- ▶ İletişimde “mimiğin” yüz ifadeleri olduğu unutulmamalıdır.

SINAVDA ÇIKABİLİR

Ben dili

Bireyin karşılaştığı davranış ve durum karşısında bireysel tepkisini, kendi duygu ve düşüncelerini açıklayan ifade şeklidir. Kendimizi “ben”li cümlelerle anlattığımız zaman karşıımızdaki incitmemiş oluruz.

ÖNEMLİ KAVRAM

Dolaylı iletişim

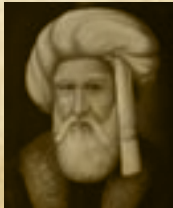
Duygu ve düşüncelerin sembollerle ifade edilmesidir. Örneğin eskiden kullanılan kapı tokmakları buna örnek olarak gösterilebilir. Kapılarda biri tok ve kalın; diğeri tiz ve ince ses çıkaran iki kapı tokmağı bulunurdu. Erkekler tok olanı, kadınlar ince olanı kullanırlardı. Böylelikle kapıyı evin beyinin mi yoksa hanımının mı açacağı belli olurdu.

YARARLI BİYOGRAFİ

Şeyh Edebâli (1206-1326)

Öğütleriyle sağlıklı iletişimin öncüleri arasında yer almıştır. Fikirleri ve yaptıklarıyla Osman Bey’e yol göstererek Osmanlı Devleti’nin kuruluşuna hizmet etmiştir.

İletişimde sözlerin söyleniş farkı

Padişahın biri, rüyasında dişlerinin önden arkaya doğru döküldüğünü, yemek yiyemez hâle geldiğini görür. Rüyasını yorumlaması için tabirci başını ve yardımcısını yanına çağırır. Onlara gördüğü rüyanın hayır mı şer mi olduğunu sorar. Tabirci başı, padişahın rüyasını:

— “Padişahım bütün yakınlarınız sizden önce ölecekler. Siz koskoca ülkenizde yapayalnız uzun bir ömür süreceksiniz.” diyerek tabir eder. Tabirci başının söylediklerinden hoşlanmayan padişah öfkeyle:

— “Tez zindana atın bu adamı, felâket tellalı olmak neymiş öğrensin!” der. Padişah, rüyasını tabirci başının yardımcısına sorar. Tabirci

sakin ve gülümseyen bir ifade ile:

— “Rüyanız hayırdır, padişahım. Siz, bütün yakınlarınızdan daha uzun yaşayacaksınız ve uzun seneler ülkenizi idare edeceksiniz.” der. Bu habere çok sevinen padişah, tabirciye iki kese altın verir. Olup biteni başından beri izleyenler ise şaşkınlıkla tabirciye şu soruyu sorarlar:

— “Aslında sen de tabirci başı da aynı şeyi söylediniz. Padişah neden seni ödüllendirdi de onu cezalandırdı?” Tabirci tebessümle:

— “Elbette aynı şeyi söyledik ancak ne söylediğinden ziyade nasıl söylediğin ve kime söylediğin önemlidir.” der.

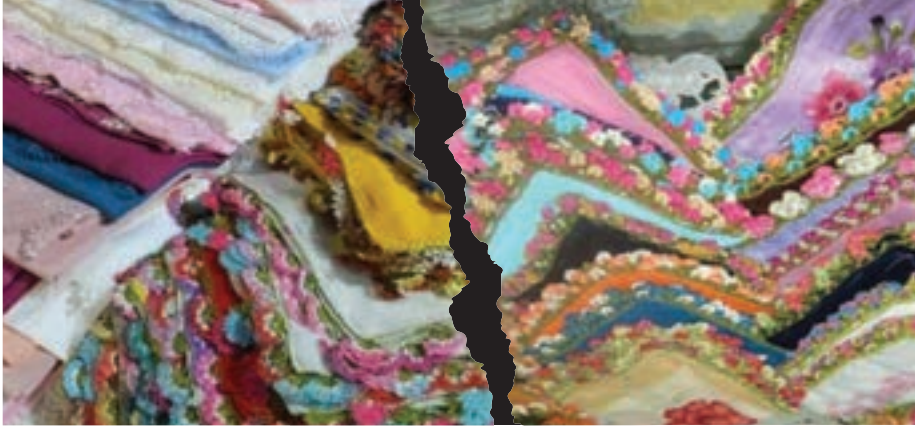
Öfke: Duygu dünyasının bam teli

Öfkenin, diğer duygulardan pek farkı yok ancak bu duygu pek çok kişiye korkutucu geliyor. Çünkü, bu duygunun çevreye ve ait olduğu bireyin kendisine yansımaları oldukça olumsuz. Olumsuz bir duygunun kabul edilmesi de pek kolay olmuyor. Böylece de insan-
noğlu “öfkesini”, “öfkelerini” ve “öfkeleri” bir türlü anlamıyor, hatta inkâr bile edebiliyor. Öfke de tıpkı üzüntü ve mutluluk gibi bir duygu. Bu yüzden inkâr edilmeyi ya da kabul edilmemeyi hak etmiyor. Olumlu ya da olumsuz her duygu gibi öfkenin de bir ömrü var. Bu ömür tamamlandığında kayboluyor. Ancak öfkenin, bu tatsız süresini kısaltmak ve onu daha iyi anlamak için “tüketilmesi” gerekiyor.

Türk atasözlerinden biri de “Öfkeyle kalkan zararlar oturur.” şeklindedir. Öfke, atalarımızın asırlarca tecrübe ettiği gibi kontrol edilmediği zaman büyük hasarlar meydana getirebilir.

Dantel ve oyalar: Türk kültürünün dolaylı iletişimi

Aralarında üçgen ilmeklerin bulunduğu “örümcek” motifi “aileye bağlı olmak”, “zambak” motifi “mutluluk”, “güneş” motifi “gelinin kayınvalideyi çok sıcak bulduğu” anlamına geliyor.

Türk kültürünün unsurlarından bir tanesi de dantel ve oyalar. Bunlar her ne kadar süsleme objesi olarak yapılsa da Türk kültüründe duyguları ifade etmede önemli işlevlere sahip olmuştur. Oyalar Anadolu genç kızlarının ve kadınlarının günlük yaşamlarında karşılaştıkları her varlığı ve kendilerini etkileyen her olayı renkli iplikle ya da boncukla biçimlendirip oluşturdukları bir kenar süsüdür. Anadolu kültüründe

eşine kızan bir kadın, acı biber oyacı yemeniler örter. Kayınvalidesine iyi bir mesaj iletmek isteyen yeni gelin, çayır çimen oyası işlenmiş yemeni hediye eder. Aramız çayırklar gibi püfür püfür, çimenler gibi iç açıcı olsun diye... Özellikle Mudurnu yöresinde yapılan çınar yaprağı oyası, uzun ömür ve belgelik temennisi için işlenir. Portakal çiçeği oyası doğumla ölümü, gençlikle olgunluğu ifade etmektedir.

Oyalı süslemeleri erkekler de kullanırdı

Kuşaktan kuşağa aktararak geliştirilen Türk oyaları, yalnız kadınlar tarafından değil, erkekler tarafından da kullanılmıştır. Delikanlılar, külahlarının etrafına sevgililerinin armağan ettiği oyalı yemeniler sarırlardı. Batı Anadolu ve bazı İç Anadolu illerinin zeybek ve efeleri de son derece süslü oyalarla çevrelenmiş baş yemenileri kullanmışlardır.

Oyalı yemeniler efe külahlarına kat kat sarılırdı ve efeye ayrı bir gösteriş katardı.

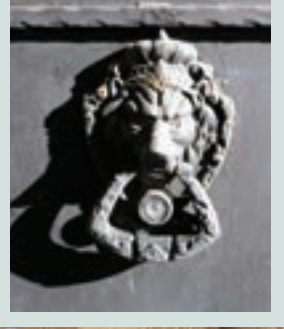

Anneanneler, teyzeler ve dadılardan oluşan kadınlarla dolu bir evde büyüyen ünlü romancı Hüseyin Rahmi Gürpınar, onlardan dantel örmeyi öğrenmişti. Onun bu alışkanlığı, ileriki yaşlarında bir hobiye dönüşmüştü.

Kapı tokmaklarındaki iletişim dili

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nce (UNESCO) Dünya Mirası Listesi'ne alınan 700 yıllık geçmişe sahip Bursa'daki Cumalıkızık evlerinin kapı tokmakları, muhteşem işçilikleriyle geçmişi yaşıyor. Osmanlı Dönemi'nde kapı zili işleviyle kullanılan kapı tokmakları, kadın, erkek ve çocuklar için üç farklı şekilde yapılırsa da genelde büyük ve küçük olmak üzere iki tane kapı tokmağı kullanılıyordu. Büyük olanı yani kalın seslisi erkekler tarafından kullanılıyor, küçük olanı yani ince seslisi kadınlar tarafından kullanılıyordu.

Osmanlı'da farklı milletlerin farklı kapı tokmakları vardı. Osmanlı evlerinde lale ve çiçek figürlü tokmaklar, Ermeni ve Yunan evlerinde ise hayvan figürlü, çoğunlukla aslan veya kartal başlarının resmedildiği tokmaklar kullanılırdı.

Evde kimsenin olmadığını belirtmek için tokmağa ip dolanır ya da tokmak tersine çevrilirdi.

Sen Dili

Ben Dili

Sen Dili	Ben Dili
Olumsuz bir iletişim türüdür.	Olumlu bir iletişim türüdür.
Konuşmalar kişiliğe yöneliktir.	Girişken bireyler yaratır.
Alıcıya kendiyle ilgili mesajlar verilir.	Kişiyi savunmaya itmez.
Kişi kendini kısırlanmış hisseder.	Kişi konuşmaya istekli olur.
Kişi konuşmaktan kaçınır.	Yakınlığı artırıcı, anlaşmazlığı azaltıcıdır.
Çekingen bireyler yaratır.	Konuşmalar davranışa yöneliktir.

Şeyh Edebâli'nin Osman Bey'e vasiyetindeki iletişim dili

“... Açık sözlü ol! Her sözü üstüne alma! Gördüğünü söyleme, bildiğini bilme, sözünü unutma, sözü söz olsun diye söyleme. Bizler nefreti eritmek, muhabbetin asaletini dünyaya yeniden hâkim kılmak için çıktık yola. Bu yolda utanacak bir şeyimiz yoktur oğul. Muhabbet yolunun gizlisi saklısı yoktur oğul ama altının değerini sarraf bilir. Sözünü muhatabına göre ayarlayasın oğul. Cahilin karşısında altınlarını çamura atmayasın oğul.”

(Ahmet Şimşirgil, Kayı I, s. 28)

Osmanlı evlerinde iki tane kapı tokmağı kullanılıyordu. Büyük olanı yani kalın seslisi erkekler tarafından kullanılıyor, küçük olanı yani ince seslisi kadınlar tarafından kullanılıyordu.

2015 BS	2016 BS	2017 BS	2018 BS	2019 BS	2020 BS	2021 BS	Toplam Soru Sayısı
–	1	–	1	–	1	2	5

TAVSİYELER

- Tarihten günümüze kadar kullanılan iletişim yöntemleri kavranmalıdır.
- Matbaanın toplumların değişimine olan etkisi kavranmalıdır.
- Medya, medya okuryazarlığı, sosyal medya ve dijital medya kavramları bilinmelidir.
- İletişim teknolojisinin kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerinin neler olduğu bilinmelidir.

SINAVDA ÇIKABİLİR

Sosyal Medya (Sosyal Ağ)

Pek çok kişinin aynı anda ve karşılıklı olarak Genel Ağ üzerinden çeşitli ağlarla iletişim kurdukları, bilgi paylaşabildikleri bir medya sistemidir. Sosyal medya ortamlarında insanlar birbirleriyle tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi etkileşimde bulunabilir, birbirlerine yardım edebilir, sorular sorabilir ve cevaplar verebilir.

ÖNEMLİ KAVRAM

Medya okuryazarlığı

Bireylerin medyayı kullanma becerileri. Başka bir ifadeyle çeşitli biçimlerde mesajlara ulaşma, analiz etme, değerlendirme ve iletme yeteneği.

YARARLI BİYOGRAFİ

Johannes Gutenberg (1398 - 1468)

Alman kuyumcu ustası olan Johannes Gutenberg, iletişim tarihinin en önemli gelişmelerinden biri sayılan hareketli metal harflerle yüksek baskı yöntemini Avrupa'da uygulayarak yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır.

Postacı güvercinler

Tarihte mesajlar sadece insanlar tarafından taşınmadı. Mısır firavunu III. Ramses Dönemi'nden (MÖ 1198-1167) beri, güvercinler mesajları en hızlı koşuculardan bile daha hızlı taşıyordu. Kuşları gidecekleri yere yönlendirmek asla sorun olmuyordu çünkü kuşlar daima evlerine geri dönüyordu. Posta güvercini ile haberleşme, "güvercinin nereden bırakılırsa bırakılsın kendi yuvasına dönmesi" esasına dayanıyordu. Bunun için önce posta güvercininin yumurtadan çıktıktan sonraki ilk yıl düzenli beslenmesi sağlanarak, bulunduğu yeri tanınması ile ilgili temel eğitim verilirdi. Daha sonra yavaş

yavaş uçmaya alıştıırılarak, kısa mesafeden en uzak mesafeye kadar uçup tekrar yuvasına dönmesi şeklinde uçuş talimleri yaptırılırdı. Ayrıca farklı yerlerden yuvalarına uçmaları sağlanarak yuvalarını bulma özellikleri de kuvvetlendirilmiş olurdu. Eğitimleri biten güvercinler haber ulaştırması istenilen adrese götürülür, orada "çevreyi tanıyıp alışmasını engellemek" için bir kafes içinde kapalı tutulurdu. Haber ulaştırılmak istendiği zaman boynuna, karnadına veya ayağına asılan küçük keseler içine yerleştirilmiş haber kâğıtları ile birlikte uçurularak yuvası bildiği yere dönmesi sağlanırdı.

Postacı güvercinleri, özellikle I. Dünya Savaşı'nda haber ulaştırma dışında havadan fotoğraf çekiminde de kullanılmaya başlanmıştır.

Cher Ami: Kayıp taburun 194 askerini kurtaran güvercin

Birinci Dünya Savaşı sırasında Binbaşı Charles White Whittlesey ve 554 Amerikan birliği, düşman hatlarının arkasındaki çukurluk bir yerde sıkışıp kalmıştı. Üstelik ana karargâhla bağlantıları koptuğu için dost topçu ateşine de uğruyorlardı. Almanlar tarafından çevrelenen askerlerin birçoğu öldürülmüş, sadece 194 asker hayatta kalmıştı. Binbaşı Charles White Whittlesey, haber koşucuları sürekli olarak Almanlar tarafından öldürüldüğü için güvercinlerle mesajlar göndermeye başladı. İlk mesajı taşıyan güvercin vuruldu. İkinci

bir kuş daha gönderildi. O güvercin de vuruldu. Whittlesey, yardım istemek için “Cher Ami” adlı güvercinle bir kere daha şansını denemeye karar verdi. Cher Ami, bacağına bir teneke kutu içinde, soğan kâğıdına yazılmış bir notla gönderildi ancak Almanlarca vurularak yere düşürüldü. Buna rağmen Cher Ami, tekrar uçmayı başardı ve karargâha geri dönmeyi başardı. Görevi sırasında bir gözü kör olmuş ve bir bacağı sadece bir tendonla asılı kalmıştı. Kayıp askerî birliğin kurtarılmasına katkı sağlayan Cher Ami artık resmen bir kahramandı.

Cher Ami, “276.4’e paralel yol üzerindeyiz. Kendi topçumuz doğrudan üzerimize baraj atıyor. Tanrı aşkına, kes şunu.” mesajını ana karargâha ulaştırarak 194 askerinin hayatını kurtardı. Heykelleri de dikilen Cher Ami’nin birçok ödülü de var.

Charles White Whittlesey, Amerika’nın I. Dünya Savaşı’na girmesinden sonra Amerikan ordusuna katılmıştır. Avrupa’da, tabur komutanı olarak Almanların üzerine 554 askeriyle bir saldırı düzenlemiş ancak hem birlikleri Almanlar tarafından sıkıştırılmış hem de yardım yolları kesilmişti. Charles White Whittlesey’in bu taburuna “Kayıp Tabur” adı verilmişti.

Moğol postaları bir günde 400 km yol alabiliyordu

Venedikli seyyah Marko Polo (1254-1324), 13. yüzyılda Çin’i ziyaret ettiğinde Moğol postalarının acil mesajları günde 400 km mesafeye kadar ulaştırabildiğini belirtmiştir. Çinli koşucular da mesaj taşımakta ustaydı. Bu koşuculardan her biri, bir seferde 5 km’lik bir mesafe koşuyordu. Koşucuların belleesindeki kuşaklara yerleştirilmiş ufak çanlar, bir sonraki koşucuyu yerini alması için önceden uyarıyor, böylece mesaj kaybı olmadan bir sonraki koşucuya iletiliyordu. Moğol posta koşucuları mektupların yanı sıra, imparatora Çin’in en sıcak bölgelerinde yetişen olgun meyveleri de taşıyorlardı.

Fetihlerle genişleyen Moğol İmparatorluğu etkili bir iletişim ve haberleşme ağına ihtiyaç duymuştu. Bunun sonucu olarak Moğol posta teşkilatı olan “yam” kurulmuştur.

Alman ordusu, I. Dünya Savaşı sırasında posta güvercinlerinin göğüs altına yerleştirilen fotoğraf makineleri sayesinde, zaman ayarıyla yapılan çekimlerle düşman birlikleriyle ilgili bilgiler elde ediyordu.

Elektrikli telgrafı icat eden Samuel Morse bir ressamdı

1832’de Fransa’nın Le Havre Limanı’ndan yola çıkan profesyonel portre ressamı, amatör bilim adamı ve New York Üniversitesi’nde tasarım hocası olan Samuel Morse Sully, bir ay süren yolculuğunun büyük bölümünde gemisindeki kamerasından çıkmamıştı. Elektrikli telgrafı icat etme düşüncesi onda bir saplantıya dönüşmüştü. Sonunda Amerika’ya döndükten sonra 1835’te bir batarya, biraz tel ve bir kuruşukalem ucuyla harf harf mesajlar ya-

zıp gönderen basit bir telgraf üretmeyi başarmıştı. Kaleminden çıkan vuruş sesleri ancak birkaç metrelik bir mesafeye gönderilebiliyordu ve Morse bu yöntemi “yetersiz” ve “son derece ilkel” olarak tanımlamıştı.

Mors alfabesinde değişik şekillerde yan yana getirilen noktalar ve çizgiler, bildiğimiz alfabedeki harflerden her birinin karşılığı olarak kullanılır. Mesela bir nokta ve bir çizgi (. -), “A” harfinin karşılığıdır.

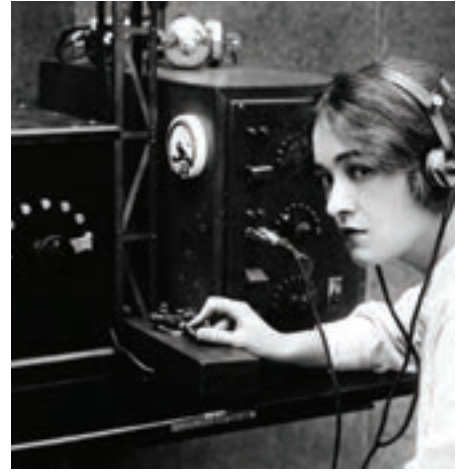
A • -	J • - - -	S • • •
B - • • •	K - • -	T -
C - • - •	L • - • •	U • • -
D - • •	M - -	V • • • -
E •	N • •	W • - -
F • • - •	O - - -	X • • -
G - - •	P • - - •	Y • - - -
H • • • •	Q - - - •	Z - - • •
I • •	R • - •	

Morse, gazete okurken mors alfabesini icat etmişti

Alfabeyi aktarmanın daha basit bir yolunu arayan Morse’a yanıt, 1838’de bir akşam gazete okurken geldi. Haberleri vurgulamak için kullanılan noktalar ve çizgiler dikkatini çekince, telgrafta vuruşlar yerine bunları kullanmaya karar verdi. Böylece o dâhiyane “Mors alfabesi”ni yarattı; “bir nokta” en çok kullanılan “e” harfini gösteriyordu, “nokta ve çizgi” de “a”yı ve noktalarla çizgilerin karışımı ise alfabenin geri kalanını oluşturuyordu. Morse, bir kongre üyesinin yardımıyla hükümetten yüklü bir para yardımı alarak Washington ve

Baltimore arasında, 80 km kadar mesafede, direktten direğe gerilen tellerle bir deneme hattı kurdu. 4 Mayıs 1844’te ilk deneme mesajını tellerden gönderdi. Mesaj dört sözcükten ibaretti: “Ulu Tanrı neler yarattı!”

Gönderici cihazın başındaki memur, maniple ismi ile tanımlanan bir kola, kısa ya da uzun basışlar yapmaktadır. Burada kısa basışların karşılığı nokta, uzun basışların karşılığı ise çizgi ile belirtilmektedir. Böylece, yan yana gelen nokta ve çizgilere göre harfler, bunlardan da kelimeler ve cümleler oluşuyordu.

Alexander Graham Bell’le Elisha Gray arasındaki 17 yıllık patent davası

Ünlü mucit Birleşik Amerikalı Alexander Graham Bell’in 10 Mart 1876’da yardımcısı Thomas Watson ile yaptığı telefon görüşmesi tarihe ilk telefon görüşmesi olarak geçmiştir. Aynı dönemde bir başka Birleşik Amerikalı mucit Elisha Gray da icat ettiği telefonun patentini almak için başvurur. Ama Alexander Graham Bell birkaç saat önce başvurmuştur. Olay mahkemelere taşınır ve sonunda Alexander Graham Bell, 1893’e kadar süren davalar sonucunda telefonun tüm patent haklarına sahip olur.

1847’de İskoçya’da dünyaya gelen Alexander Graham Bell’in annesi ve eşinin işitme engeli vardı. Graham Bell, tüm hayatını ailesindeki işitme engellerini gidermeye adanmıştı. Telefonun mucidi Alexander Graham Bell, 1892 yılında New York’tan Chicago’ya ilk telefon konuşmasını yapıyor.

Alexander Graham Bell ile Elisha Gray, telefonun patentini almak için aynı gün başvuruda bulunmuşlardı. Ancak Graham Bell, Elisha Gray’dan birkaç saat önce başvuru yaptığı için olay mahkemeye taşınmıştı.

Akıllı telefonlar zekâmızı azaltabilir

Teksas Üniversitesi bilişsel psikoloğu ve pazarlama profesörü Adrian Ward, akıllı telefonların ve Genel Ağ'ın düşünce sistemimizi ve yargılarımızı nasıl etkilediği hakkındaki araştırmalarına neredeyse 10 yılını vermiş. Kendi çalışmalarının sonucunda, akıllı telefonları kullanmanın ya da sadece titrediklerini ya da çaldıklarını duymanın bile zorlu bir iş üzerinde çalışırken bir daha toparlanamayacak kadar dikkat dağıtıcı bir unsur olduklarını ortaya koymuş. Ward'a göre dikkat bölünmesi akıl yürütmeyi ve performansı da engelliyor. 2015'te yapılan başka bir araştırmaya göre ise, insanlar telefonlarının çaldığını duymalarına rağmen onu açamadıkları zaman kan basınçları yükseliyor, nabızları hızlanıyor ve problem çözme yetenekleri azalıyor. Prof. Ward'a göre akıllı telefonlara ilğimiz o kadar yoğunlaştı ki onların varlığı bile zekâmızı azaltmaya yetebilir.

Apple'ın yaptığı bir araştırmaya göre günde neredeyse 80 kez akıllı telefonlarımızı çıkarıp kullanıyoruz. Bu da demek oluyor ki cep telefonları ile 1 yıl içinde neredeyse 30 bin kez haşır neşir oluyoruz.

Tezleri doğrulayan deney

Akıllı telefonlar sürekli refakatçilerimiz ve bizler için âdeta güvenilir birer öğretmen, sekreter ve hatta gurur niteliğinde. Fakat yapılan yeni araştırmalar bu telefonların belki de pek göremediğimiz karanlık yüzünü ortaya çıkarıyor.

Ward'un bu öngörüsünü test edebilmek amacıyla üç meslektaşıyla beraber bir deney tasarlamışlar. Araştırmacılar 520 lisans öğrencisini bir araya getirmiş ve onlara entelektüel zekâyla ilgili iki standart test dağıtmışlar. Testlerden biri

“mevcut bilişsel kapasiteyi” yani bir insanın beyninin özel bir konu üzerinde ne kadar yoğunlaşabileceğini ölçerken diğeri, kişinin daha önceden karşılaşmadığı bir problemi yorumlama ve çözme yeteneği olan “akıcı zekâyı” belirliyormuş.

Yakınlığı arttıkça beyin gücünü azaltıyor

Bu deneydeki tek değişken öğrencilerin telefonlarına olan uzaklıkları olmuş. Bazılarına cep telefonlarını önlerine, sıralarının üzerine koymaları; bazılarına çantalarına ya da ceplerine koymaları ve diğerlerineyse tamamen sınıf dışında bırakmaları istenmiş. Sonuçlar oldukça çarpıcı. İki test için de akıllı telefonlarını görebilecekleri bir yere koyan öğrenciler en kötü puanları alırken, telefonlarını tamamen başka bir yerde bırakanlar en iyi puanları almışlar. Yani, akıllı telefonun yakınlığı arttıkça beyin gücü azalmış.

Cep telefonları yakınımdayken darbe alan yalnızca aklımız değil sosyal becerilerimiz de bundan payını alıyor.

Japonya'da üretilen cep telefonlarının neredeyse tamamına yakını, suya dayanıklı olup sudan etkilenmemektedir. Bunun sebebi ise Japonların duşta telefon kullanmayı seviyor olmalarıdır.

Guglielmo Marconi'nin deli saçmaları

Günümüzde kullandığımız telsizin hayatımıza girmesini sağlayan kişi Guglielmo Marconi (1874-1937) adlı İtalyan bir öğrencidir. Marconi radyo dalgalarının, telgraf tellerinin yerini alabileceğini fark etti ve 1894'te, evinde deneyler yapmaya başladı. Çok basit ekipmanlar kullanarak önce karşı odaya, sonra da evinin bahçesine bir telsiz sinyali (radyo dalgası) göndermeyi başardı. Sonra, kardeşi ev yapımı bir telsiz alıcısını yakınlardaki bir vadiye götürdü. Guglielmo'nun sinyallerini almayı başardığında, havaya ateş ederek ona yanıt verdi. Marconi'nin icadına telsiz telgraf dendi, çünkü Mors alfabesi ile yazılan mesajları telgraf istasyonlarını birbirine bağlayan telgraf telleri olmadan gönderebiliyordu.

Marconi, kablosuz telgraf makinesini anlatıp maddi destek istemek üzere Posta ve Telgraf Bakanlığına yazdı. Marconi mektubuna hiçbir zaman cevap alamadı çünkü Bakan Lacava, Roma'daki Viadella Lungara diye bilinen akıl hastanesine gönderme yaparak mektupta yazılanların deli saçması olduğunu düşünmüştü.

İtalya'da değeri bilinmedi İngiltere'ye gitti

Marconi, İtalya'da gerekli ilgiyi görmemesi üzerine 1896'da İngiltere'ye gitmiştir. Marconi, 13 Mayıs 1897'de açık deniz üzerinden dünyanın ilk kablosuz iletişimini gerçekleştirmiştir. 1901 yılında okyanus ötesine sinyal göndermenin yollarını aramaya başlayan Marconi, İngiltere ile Kanada arasında, kablosuz sinyal göndermeyi başardı. 17 Aralık 1902'de Kuzey

Amerika'dan Atlantik'in diğer yakasına tarihteki ilk radyo sinyalini göndermeyi başardı. 1931 senesinde, Papa XI. Pius'un ilk radyo yayını bizzat yapmış ve mikrofona şu sözleri söylemiştir: "Doğanın pek çok gizemli gücünü insanoğlunun hizmetine veren Tanrı'nın yardımıyla, bütün inançlı dünyaya kutsal babamızın sesini dinleme hazzını veren bu icadı yaptım."

Titanik, 1912'de bir buzdağına çarpıp battığında, gemiden yardım çağrısı gönderilmiş ve 700'ü aşkın kişi kurtarılmıştı. New York'taki bir karikatürcü Marconi'yi, eğer ki cankurtaran sandalları olsa denizi hep yenik düşüreceğini Neptün Baba'ya anlatırken çizmiş.

"Oradaki deliden kurtulun"

Halka açık ilk televizyon yayını, İskoçyalı mucit John Logie Baird (1888-1946) tarafından yapılmıştır. Keşif merakı çocuk yaşlarda başlayan Baird, 12 yaşında iken evine bir elektrik sistemi döşeyerek yoldayken arkadaşlarıyla konuşmasını mümkün kılacak ilk telefon santrolini geliştirmişti. Parası olmadığı için ilk televizyonunu bir lavabo ve bir çay tenekesiyle yapan Baird, bıkmadan usanmadan çalışmaya devam etti. John Logie Baird, laboratuvarında 2 Ekim 1925'te, gri tonlamalı bir görüntüye sahip 'televizör' adını verdiği ilk televizyon resmini başarıyla iletti. Baird, ofiste çalışan Bill Taynton isimli bir çalışanın fotoğrafını yayımlamış, Bill Taynton böylece dünyanın ilk "televizyon sanatçısı" olmuştur. Ancak Logie Baird'in icadı pek ciddiye alınmadı. Çünkü bu dönemde BBC gibi yayıncılar, daha çok radyoya odaklanmıştı.

Televizörünü tanıtmak isteyen Baird, Daily Express gazetesini ziyaret etti. Gazetenin haber editörü, yardımcısına şöyle dedi: "Tanrı aşkına, resepsiyona gidin ve oradaki deliden kurtulun. Kablosuz bir görme makinesi olduğunu söylüyormuş."

Titanik'in haberleşme sistemi, Marconi'nin sahibi olduğu şirket tarafından yapılıyordu. Marconi'ye Titanik'in ilk seyahati için ücretsiz bilet verilmişti. Ancak ünlü mucit, üç gün önce hareket eden Lusitania gemisine binmişti.

Bilgisayarın ilk atası tam tamına 30 ton ağırlığındaydı

Elektrikle çalışan ve elektronik veri işleme kapasitesine sahip ilk bilgisayar olan ENIAC, 30 ton ağırlığında ve 167 metre kare büyüklüğündeydi. ENIAC, saniyede 385 çarpma işlemi veya 38 bölme ya da karekök işlemi yapabiliyordu. II. Dünya Savaşı sırasında daha çok askerî hesaplamalar için kullanılmış, savaştan sonra hava tahminleri, atom enerjisi hesaplamaları, kozmik ışın çalışmaları gibi bilimsel araştırmalarda kullanılmıştır. Daha sonra gelişmiş makinelerin devreye girmesiyle 1955'te müzeye kaldırılmıştır.

Sonraki yıllarda her evde bir ENIAC bulunması fikri bilim insanlarını harekete geçirdi ve bilgisayarlar küçültölmeye başlandı. PC'ler ile birlikte zaman içerisinde kullanıcı deneyimini arttırmaya yönelik çalışmalar sonucunda da dizüstü bilgisayarlar ve tabletler piyasaya sürüldü.

e-Stonia: Dijital ülke

Nüfusu 1,3 milyon olan bu Baltık cumhuriyeti, bağımsızlığını kazandıktan sonra eski teknolojiye sahip sadece birkaç sanayi fabrikası vardı. Ancak bugün süratle gelişen Estonya bir "dijital dünya". Ülkenin çok büyük bir kısmında halk için ücretsiz "kablolu internet" uygulaması var. Vergi beyanından seçimlere kadar her şey elektronik yollardan yürütülüyor.

2007 yılından bu yana Estonyalı seçmenler dünyanın hangi köşesinden olursa olsun, çevrimiçi oy kullanıyor. Hükümet ve parlamento kâğıt kullanmıyor; bütün faaliyetler elektronik kayıt sistemiyle sürüyor. Sağlık sisteminde ve reçete yazımında da kâğıt yok. Okullarda çocuklar 7 yaşından itibaren bilgisayar ve programlama dersleri görüyor. Estonya, anayasasında "İnternet ücretsiz karşılanması gereken bir vatandaşlık hakkıdır" ibaresinin bulunduğu tek ülke.

Avrupa Birliği'nin dijitalleşme alanında öncü ülkesi olan Estonya, dijital ortamda olası tehdit ve saldırılara karşı farklı ülkelerde "dijital büyükelçilikler" kurmaya hazırlanıyor. Amaç riskleri en aza indirmek.

Estonya'da kamu hizmetlerinin yüzde 99'u Genel Ağ ortamında gerçekleştirilebiliyor. Dijitalleşme serüvenine 2005 yılında başlayan ve ciddi ilerleme kaydeden ülkeye, zaman zaman "e-Stonia" olarak hitap ediliyor. Deyim yerindeyse Estonya dijital devrimin ülkesi.

Michigan Üniversitesi araştırmacıları, sadece milimetrenin üçte biri boyutunda, bir tuz tanesinden daha küçük bilgisayar ürettiler. Üretilen bilgisayarın kanser araştırmalarında kullanılması düşünülüyor.

Parmaklarımız klavye üzerinde bir günde 20 km yol alıyor

Dünya nüfusunun yarısı telefonla bile konuşmamışken diğer yarısı teknolojiyi özellikle son 20 senedir inanılmaz bir hızda yaşamakta. Öyle ki teknofobi olan, yani teknoloji-den korkan insanlar bile var aramız-

da. Teknolojinin her alanda hayatımızı kolaylaştıran çözümler sunmasına diyecek bir şeyimiz yok, ama teknolojinin hükmettiği dünyamızdaki ilginç gerçekler karşısında şaşırmamak da elde değil.

1. Bilgisayar başında çalışırken dakikada ortalama yedi kere göz kırpyoruz, bilgisayar başında olmadığımızda ise bu sayı yirmiye çıkıyor. Bilgisayar başında gözlerimizin kurumasının sebebi de işte tam olarak bu.
2. Olağan bir iş gününde klavye üzerinde dolaştırdığımız parmaklarımızın kat ettiği mesafenin yaklaşık 20 km olmasına ne dersiniz?
3. Bilgisayar ekranından bir şeyler mi okuyorsunuz? Okuma hızınız kâğıt üzerinden okumaya oranla yüzde 10 daha yavaş.
4. En popüler Apple ürünlerinden biri olan Macintosh, ismini gerçekten de bir elma türü olan "mcintosh"tan almış.

Sosyal medyanın zararlı dili

Sosyal medya kullanımı ve mesajlaşma sırasında kullanılan ifadeler, simgeler ve yazı karakterleri yeni bir iletişim kültürü ortaya çıkarmıştır. Bu kültürün etkisiyle "selam, ne yapıyorsun, merhaba, kendine iyi bak" gibi kelimelerin yerine kısaltmaların kullanılması, dilde yozlaşma ve bozulmayı beraberinde getirmiştir. Genel Ağ kullanımının yaygınlaşmasıyla yabancı kökenli sözcükler âdeta dilimizi esir almaya başlamıştır. Tamam yerine "okey", güle güle yerine "bye" sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de ilk cep telefonu

Ülkemizdeki ilk telefon görüşmesi ise 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve dönemin Başbakanı Tansu Çiller arasında gerçekleştirilmiştir. Bu konuşmada kullanılan şebeke sağlayıcısı günümüzde hâlâ hizmete devam eden Turkcell’dir. İki ay sonra Türkiye’nin ikinci operatörü olan Telsim kurulmuştur. Türkiye’de

kullanılan ilk cep telefonu modeli Nokia 1011’dir. İlk SMS gönderilen yıl ise 1995’dir. Ancak o zamanlar SMS’lerde Türkçe karakterler kullanılamıyordu. SMS’lerde Türkçe karakter kullanabilme özelliği 2008 tarihinde geldi. Dünya üzerinde ise Genel Ağ’a girebilme özelliğine sahip ilk telefon 1999 yılında üretildi.

23 Şubat 1994’te dönemin başbakanı Tansu Çiller’in Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’i aramasıyla gerçekleşen Türkiye’deki ilk cep telefonu görüşmesi ile şebekeler aktif hâle getirildi.

Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü’nün 2018 yılında yayımladığı Dijital Haberler Raporu’na göre Türkiye 37 ülke arasında “dezenformasyon ve yalan haberin en çok görüldüğü ülke” oldu.

2015 BS	2016 BS	2017 BS	2018 BS	2019 BS	2020 BS	2021 BS	Toplam Soru Sayısı
1	—	—	1	1	1	1	5

TAVSİYELER

- İletişim araçlarından yararlanırken hak ve sorumlulukların neler olduğu bilinmelidir.
- “Özel hayatın gizliliği hakkı” ile kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişki ve “sınırlar” kavranmalıdır.
- “Düşünceyi açıklama özgürlüğü” ile “kitle iletişim özgürlüğü” arasındaki ilişki ve “sınırlar” kavranmalıdır.
- “Doğru bilgi alma hakkı” ile “kitle iletişim özgürlüğü” arasındaki ilişki ve “sınırlar” kavranmalıdır.

SINAVDA ÇIKABİLİR

Tekzip

Herhangi bir kişi veya bir kurum hakkında herhangi bir basın yayın organında gerçeğe aykırı, asılsız bir haber ve bilgi yayınladığı zaman o kişi veya kuruluşun isteği üzerine ilgili basın yayın kuruluşunun yaptığı düzeltme yayını.

ÖNEMLİ KAVRAM

Sansür

Gazete, dergi gibi basın organlarındaki yazı, resim, karikatür gibi unsurların önceden incelenerek basım ve yayınının yasaklanması.

YARARLI BİYOGRAFİ

**Raymond Samuel
Tomlinson (1941 - 2016)**

Bilgisayar programcısı ve “@” işaretini adreslerde ilk kullanan kişidir. 1971 yılında ilk e-posta hizmetini teknoloji dünyasına kazandırdı. Tomlinson'un gönderdiği ilk e-posta “QWERTYUIOP” harflerinden oluşuyordu ve kullandığı ilk e-posta adresi “tomlinson@bbn-tenexa” olmuştur.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Bazı Maddeleri

Madde 1

Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre, daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 6

Taraf devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder.

Madde 13

Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir.

Madde 14

Taraf devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.

Madde 28

Taraf devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler.

Medya tarihinin ilk yalan haberi

Mısır ve Hitit devletleri, Kuzey Suriye toprakları yüzünden çatışınca MÖ 1296 yılında Mısır Firavunu II. Ramses'in orduları ile Hitit Kralı Mutavallis'in orduları arasında Kadeş Savaşı meydana geldi. II. Ramses'in başında bulunduğu Mısır orduları Hititlere yenilerek perişan bir vaziyette Mısır'a geri çekilmişlerdi. Savaş ustası Hitit Kralı Mutavallis, Mısır ordularını tuzağa düşürmüştü. Ortada kazanılmış bir zafer olmamasına rağmen Mısır Firavunu II. Ramses taş ustalarına ülke tarihine ilişkin olayların nakşedildiği ve bir tür "gazete" olarak kullanılan tapınak ve kamu binalarının duvarlarına Kadeş'i bir zafer gibi nakşettirip bir yerde dünya medya tarihinin bilinen ilk "yalan haberine" imza atmıştır.

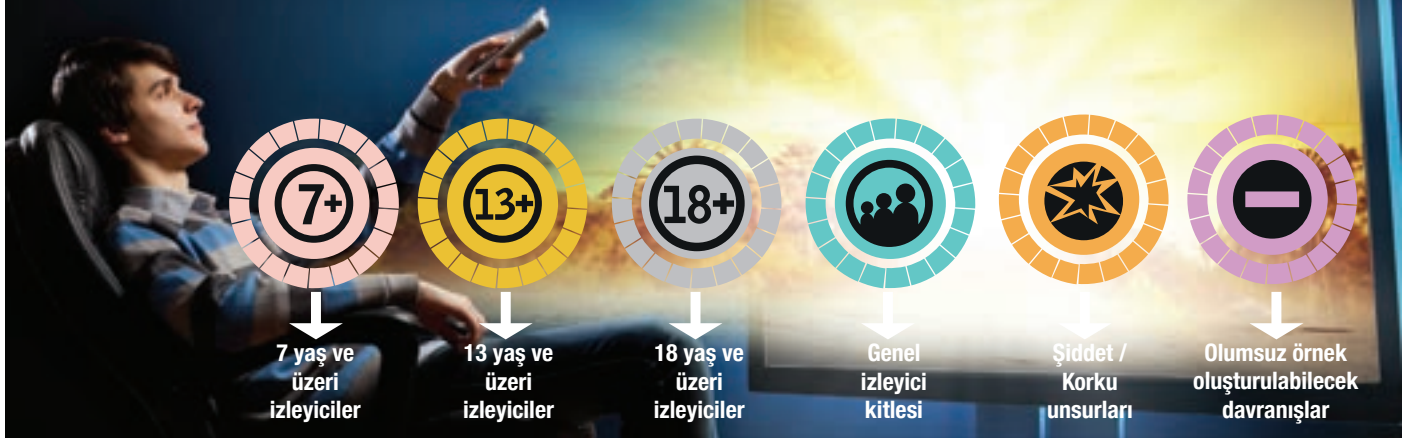

Tarihin hemen her döneminde, günümüzün "medya" tanımına uyabilecek nitelikteki kitle iletişim araçlarını denetim altında tutan liderler olmuştur. Kasıtlı olarak yaydıkları yalan haberler ile bazen tarihin akışını bile değiştirmişlerdir. Bunlar arasındaki, en eski örneği ise modern arkeolojinin saptayabildiği eski dünyanın iki süper gücü olan Mısırlılar ile Hititler arasındaki "Kadeş Savaşı"na ilişkin duvar yazıtları oluşturuyor.

Akıllı işaretler

İzleyicileri televizyon yayınlarının olumsuz etkilerinden korumak amacıyla Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından geliştirilen, Akıllı İşaretler Sembol Sistemi 23 Nisan 2006 tarihinden itibaren Türk televizyon kanallarında uygulanmaktadır. RTÜK tarafından belirlenen sisteme göre, Genel izleyici ve 7+ kategorisi dâhi-

lindeki programların günün her saati yayın izni varken, 13+ kategorisinin 21.30 sonrası, 18+ kategorisinin ise gece 00.00'dan sonra yayınlanması uygun görülmüştür. Ayrıca 13+ ve 18+ kategorilerinde bulunan yayınların yayın zamanlarında ekranda 13+ ve 18+ sembollerinin sabit kalması gereklidir.

ABD'deki USA Today'in 5 defa Pulitzer ödülüne aday gösterilen muhabiri Jack Kelley'in yıllarca izlediğini ileri sürdüğü uluslararası olaylarla ilgili yalan haberler yazdığı ortaya çıktı.

Siber dünyasının “Beyaz”, “Gri”, ve “Siyah” hackerleri

Hacker terimi, bilgisayar sistemlerinin veya ağların güvenlik duvarlarını aşarak, buralara izinsiz giriş yapan kişiler için kullanılıyor. Bilgisayar korsanı olarak da adlandırılan hackerlar, iyi ya da kötü niyetli olmalarına göre beyaz, gri ve siyah şapkalı diye 3’e ayrılıyor. Korsanlardan bazıları dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmeyi, diğerleriye UFO teorilerini kanıtlamayı amaçlıyordu. Bazıları da para veya ün peşindeydi. Ancak hepsi de siber güvenliğin gelişmesinde önemli bir rol oynadılar.

BEYAZ ŞAPKALI HACKERLER

“Beyaz şapkalılar” etik hacker olarak da biliniyorlar. Sistemlere, güvenlik açıklarından bilişim suçları işleyen korsanların uyguladıkları teknik ve yöntemlerle girerek, bu açıkların kapatılması ve korunması için yapılması gerekenleri tespit ediyor.

GRI ŞAPKALI HACKERLER

“Gri şapkalılar”, yeteneklerini duruma göre kullanıcı bilgilerinin çalınması, kimlik hırsızlığı ve bilgisayar virüsleri gibi zarar verici yasal veya etik olmayan amaçlar için ya da beyaz şapkalılar gibi siber korsanlarla savaşmakta kullanıyorlar.

SIYAH ŞAPKALI HACKERLER

“Siyah şapkalılar”, bilgisayar ve haberleşme teknolojileri konusundaki yeteneklerini, kullanıcı bilgilerinin çalınması, kimlik hırsızlığı ve bilgisayar virüsleri gibi zarar verici işlerle yasal veya etik olmayan amaçlar için kullanıyorlar.

Gelmiş geçmiş en ünlü bilgisayar korsanları

Amerikan korsanlar arasında etkileyici bir figür olan Kevin Mitnick, 1981 yılında Pacific Bell’den bilgisayar kılavuzlarını çalmakla suçlandı. 1982 yılında Kuzey Amerika Saha Komutanlığı’nı (NORAD) hack’lemesi, 1983 yapımı “Savaş Oyunları” filmine ilham verdi. 1989 yılında, Digital Equipment Corporation’ın (DEC) ağını hack’ledi ve yazılımlarını kopyaladı. Elde ettiği verilerden faydalanmadı. Bunları yapmanın mümkün olduğunu kanıtlamak istiyordu.

Kevin Mitnick

Bu korsanın kimliği hiçbir zaman kamuoyuna açıklanmadı ancak Yunanlı bir matematikçi olduğu söylendi. Anlatıldığına göre, neredeyse beş yıldır Dassault Group’u hack’liyordu. Bu süre zarfında en ileri silah teknolojisi yazılımını ve verilerini çalıp dünya genelinde 250 kişiye satıyordu. Korsanlık faaliyeti, Dassault Group’a 360 milyon dolarlık hasara mal oldu. Gerçek kimliği bilinmiyor ama “astra” kelimesi, Sanskritçe’de “silah” anlamına geliyor.

Astra

Jeanson James Ancheta, bilgisayar sistemlerine virüs bulaştırıp bunları kontrol edebilen yazılım tabanlı robotlar olan botların kullanımına merak duyuyordu. Bir dizi geniş ölçekli “botnet” kullanan Ancheta, 2005 yılında 400.000’den fazla bilgisayarı ele geçirdi. Ardından Ars Technica’ya göre, bu makineleri reklamcılık şirketlerine kiraladı ve doğrudan belirli sistemlere bot veya reklam yazılımı yüklediği için bol miktarda para aldı.

J. James Ancheta

1983 yılında, Dark Dante takma adını kullanan 17 yaşındaki Poulsen, Pentagon’un bilgisayar ağı olan ARPANET’i ele geçirdi ancak kısa süre içinde yakalandı. 1990 yılında, bir radyo istasyonu yarışmasını ele geçirdi ve kendisinin radyoyu arayan 102. kişi olmasını sağlayarak yepyeni bir Porsche, tatil ve 20.000 \$ kazandı. Poulsen kısa süre içinde yakalandı ve üç yıl boyunca bilgisayar kullanması kesin olarak yasaklandı.

Kevin Poulsen